

SIMION D NIL
(Belin , jud. Timi)

TRATAMENTUL SL. -OV ÎN UNELE GRAIURI ROMÂNE TI I CONSECIN ELE SALE ÎN ONOMASTIC

1. Abordarea unui astfel de subiect nu se poate disjunge de tratamentul sl. -ov în limba maghiar , încât va trebui, m car tangen ial, s ne referim la evolu ia în cele trei limbi a mult discutatei fricative bilabiale *u*, sunet care a produs efecte considerabile în onomastica fiec reia dintre ele. Lucrurile fiind destul de cunoscute la nivel teoretic (vezi de pild Petrovici 1936 i 1954), vom acorda aten ie mai ales materialului faptic pe care l-am adunat de mai mult vreme. Nu ne vom limita strict la sufixul -ov, care este o caracteristic , o carte de identitate a limbilor slave, ci vom avea în vedere i amplific rile acestuia.

2. În cea mai mare parte a lor, cuvintele române ti împrumutate din slav p streaz fricativa labiodental *v*, atât în substantivele comune, cât i în cele proprii. Apar îns i transform ri ale acestui sunet în unele cazuri:

2.1. *v* > *u*; *o*; *o* (-ov > -ou > - u > -eu; -ov- > -ou- > -o-; -ov > -oo; -ov > -uu). Trecerea lui *v* la *u* în graiul alm jenilor (sudul Banatului) a fost semnalat i explicat într-un „articol m runt” de E. Petrovici (1936): „pronun area mult-pu in bilabial în unele pozi ii a lui *v*” este caracteristic graiului sârbo-croat al cara ovenilor, vorbit cândva i în Alm j (p. 179). Emil Petrovici vine cu câteva exemple de apelative i nume proprii absolut elocvente, dintre care le select m pe cele ce vizeaz tema noastr :

crou s.n. „adâncitur în p mânt, bazin” (p. 179). Ad ug m c , în DA, *crou* figureaz , sub *crov*, cu dou sensuri: 1. (Olt., Ban.) „groap , scorbur f cut în p mânt”, „teren mai afundat, mai a ezat, dar

uscat, *coscov*, *cute*”, „depresiune mic, rotunjit, aflat într-un câmp plan, f r scurgere; vâlcea ce aminte te culcu ul unui lup, *cobi*, *dolie*, *cuibi te*, vâlcea în form de cuib” (dup Porucic; în DEX: „form mic de relief cu aspect de depresiune circular sau alungit, dezvoltat pe loess prin tasare; g van, padin”, cu etimon scr.: *krov*); alte defini ii în DA din Ban.: „loc afundat, mic es a ezat între dealuri, *c ldare*, cf. *bohn* [sic!], *chi ai*, *prislop*, *z pode*; g urile i ascunz torile pe telui din maluri i de pe sub r d cini, *copc*”; Iordan 1963, p. 508, d defini ia lui *crov* dup CADE („adânc tur, groap unde se poate aduna apa i s formeze o b l toac; gropi”), dar i dup Porucic (vezi *supra*), infirmând aser iunea din CADE c „apelativul în discu ie ar fi cunoscut numai graiurilor oltene ti i b n ene” (în DTRO, vol. II, p. 250–253, figureaz pe cinci coloane i jum tate o mul ime de nume topice de la *crov*, care este definit aici prin numeroase sinonime: pentru sensul „adâncitur în p mânt”: *andolie*, *bahn*, *boat*, *ciucur*, *coft*, *corcov*, *corovan*, *corovin*, *co cov*, *cotlon*, *cotroan*, *croti*, *crovan*, *crovin*, *dolie*, *dolin*, *gâld u*, *groap*, *grop*, *gropan*, *grop u*, *gropi te*, *hoanc*, *hopin*, *iam*, *lut rie*, *mang*, *r g lie*, *scorbur*, *somin*, *sp l tur*, *t u*, *topil*, *trupin*, *unghere*, *u tiuluc*, *vandolie*, *v g un*; pentru sensul „adâncitur cu ap, uneori cu mocirl”: *balacin*, *balc*, *balt*, *b lteal*, *b ltoac*, *bâlc u*, *bent*, *bol t u*, *borug*, *burcut*, *gârl*, *gârl u*, *iez tur*, *japc*, *mâlc*, *m la tin*, *mocirl*, *smârc*, *smolnit*, *tormin*, *tremuri*, *viitur*; pentru sensul „vad de ad pat vitele”: *ad p toare*, *bot*, *canal*, *clin*, *crep*, *crepl*, *derea*, *gâftoi*, *gârl*, *h a*, *izâtur*, *jgheab*, *olum*, *r stoac*, *topli*, *troac*, *troc*, *uluc*, *vad*, *v lan*. 2. (Gorj) „un vas (de c rat ap), oal”; pl. *crovuri*, *crouri* i *crue*, acesta de la var. *cruu* (Ban.) „grop oarf cut în p mânt cu sapa, pentru a sem na ghinda, cuib”. Alte ilustr ri: la Stoica 1984, p. 215: „doi ficiori f cur un crou i-l îngopai” (pe unul din Doma nea c zut într-o lupt cu turcii). Am auzit o femeie din Belin TM spunând: „Nu pot s dorm pân nu-m g s sc crou’.” Ne este cunoscut i expresia *crou’ p lmii* „podul palmei”. Cuvântul se reg se te în toponimie, atât de la forma *crov*: *Crovu Velcule tilor* CS; în Oltenia: *Crov(u)*, *Crovul*, *Crovuri(le)*, *Crovan(u)*, *Crova-*

ne(le), *Crovi te* (DTRO 2 s.v., cf. i *Crovna* DJ); în Muntenia: *Crovu* BZ, DB, GR, *Crovuri* CL (DTRM, vol. II, s.v., dar i *Crovu* IF) (cf. i nfam *Croveanu*, DNFR 158;), cât i de la forma *crou/cr u*: *Cr uu lu V cu* (Ogradena, NALR – *Banat. Date* 14), *Cr uri* (Plugova), *Croul cu Alune* (Prigor), ~ *cu Ap* (Bârza), ~ *cu Jale* (Moceri), *La Crouri* (Prigor), toate la Ioni 1972, p. 22, 65, 71, *Crou Cârpei* (Big r), ~ *Sl tinic* (Cornereva), Ioni 1982, p. 256. La acestea se adaug o mul ime de toponime, consemnate, în form literarizat , în DTB II, p. 146–147 din zona muntoas sud-estic a Banatului i din Alm j, de tipul: *Crovu*, *Crovuri*, *În Crov*, *Crovu Babii*, ~ *Mutului*, ~ *lu B lan*, ~ *lu Nana*, *Crovurile lu Han l*, *Crovu Gole tilor*, ~ *Crîstescu*, ~ *Lupului*, ~ *cu Aluni*, ~ *Adânc*, ~ *l Adânc* (autorii DTB II redau i transcrierea dialectal a lui *Crovu*: *cróÄu*, p. 146, men ionând la p. 147 c acestor toponime b n ene le este „caracteristic mai ales forma *crou*”), dar ad ugând c în Banat au înregistrat i forma *cr u*).

Crâstou (în DA: *Cârstov*) „Ziua Crucii” < scr. *Krstov* „idem” (p. 179). Sau toponimele vechi **Iluua**, **Ilua** i **Saluua**, **Salua** (pentru mai noile *Ilva Mare*, ~ *Mic* , *Salva* BN) < magh. *Ilva*, *Szálva* < sl. *Ilova*, resp. *Solova* (Petrovici 1954, p. 454, resp. 455), chiar dac intermediarul maghiar este discutabil (vezi Dr ganu 1928, p. 88; cf. i **Oga ul G brua** de la R c jdia, al turi de *Oga ul Gabrova* de la Lescovi a, Ioni 1972, p. 19; **S lciua** AB < **S l uua* < *Sel ova* < **Seli ova* < sl. *selo* + *-i /-i e*, ca în *S licea* i *S li ca* < *S li ca* + *-ova*, Todoran 1998, p. 253; cf. i *S lciva/Selciovă* HD); apoi (Petrovici 1936, p. 178–179) forma ile române ti în *-o (u)*, provenit din sufixul toponimic scr. *-ov c*, *-ovac* la locativ: *-ovcu* > **-oucu*, devenit mai departe, prin monoftongarea lui *-ou-*, *-ocu* > rom. *-o u*, cu *u* final identificat de români cu articolul enclitic: **Bilcó** „deal în hotarul Rud rieii”, notat pe h r ile austriece *Belcove u* (la Ioni 1972, p. 59: **Belco** , la Putna); **Gábrou** „pârâul care formeaz grani a între B nia i Rud ria” (pe h r i: *Gabrove u*), cu specificarea c „în Iugoslavia sunt mai multe localit i cu numele *Gabrovac*; **Gârbo u** „numele popular al satului *Gârbov* ” (pe h r ile austriece: *Gerbovetz*), cf. ntop scr. *Grbovac*, *Grbovci*; **Iló** „vale între Rud ria i Prigor”, cf. mai multe localit i *Jelovac* în fosta Iugoslavie (cf. i

Ivano , microtoponim la Bruznic AR, Fr il 1993, p. 154); **Kiáco** „loc în hotarul B niei”; **Socoló** „deal în hotarul Rud riei”, cf. *Sokolovac* (la Ioni 1972, p. 36: *Socolov* , la Moldova Nou); **Voiníco** „loc în hotarul B niei”. La acestea am mai putea ad uga: **Str jo** i **Ograda B no** din Mehadia (Ioni 1972, p. 44, resp. 41; al doilea i în DTB I, p. 54, cu forme preluate din Stoica 1969: *Banov e*, *Banov* i indicarea etimologiei: ntop scr. *Banoc* < *banovac*; Stoica 1984, p. 215, folose te forma **B no i**; pentru *Str jo* , cf. *Sztrezovce* din Serbia); oiconimele **Bató** i **Cáco /Cacó** din Mehedin i (scrise în *Ind. loc.:* *Bato i* i *Caco i*), primul de la *Batóv* < *Batov* < scr. *Batovac*, al doilea de la *Cacóv i* < *Cacov* < *Cacovac* (Ungureanu 2000, p. 138; cf. i numele localit ilor *Cacova* AB, CS, DB, SB, VL, CJ). Amplific ri similare ale sufixului -ov întâlnim în **Ilóca Mare**, ~ **Mic** „v i în hotarul Rud riei”, cf. *Jelovka*, oiconim din fosta Iugoslavie (e vorba, de fapt, de sufixul compus -ovka, trecut prin faza -ouka: *Ilovka* > *Ilouka* > *Iloka*, Fr il 1993, p. 155); la fel în **Gábr ca** „vîrf de deal la Bozovici, Gârbov ” dintr-un *Gabroca* < *Gabroka* < *Gabrouka* < *Gabrovka*, DTB IV 71; i în tratamentul românesc al v. ucr. -ovtsi > -ou i > -óu i > - ú i din oiconimele bucovinene **P tr u i**, **R d u i**, **V sc u i** etc. (Jordan 1963, p. 421–424, unde nu sunt discutate numele de localit i din Bucovina ucrainean , Basarabia i inutul Hotinului, cum ar fi **M rc u i**, unul în fostul jude Hotin, altul în fostul jude Orhei, de la care nfram *M rc u eanu*, RB, nr. 6247/2010, p. 12). În schimb, în suf. -ov /-ove /-ova , -v- r mâne labiodental; o singur dat , în nfram format de la oiconimul *Glogov* AR sau *Glogove* AB, am întâlnit un -v-bilabial: *Glogouceanu* (¹Tel. TM, p. 193).

Observ m, din cele de mai sus, reducerea, în unele cazuri, a diftongului -ou- la -o-, -u-, - , dar i faptul c aria transform rii lui -v- în -u- se poate extinde i dincolo de grani ele Banatului istoric, iar aceasta, în Ardeal, se poate petrece sau nu sub influen a limbii maghiare, a a cum vom vedea i mai jos.

Cuvintele care urmeaz au fost ignorate, cu mici excep ii, de Emil Petrovici în leg tur cu avatarurile sl. -ov în român :

acóv s.n. (după DA, numai în Banat, Mehedinți și părțile ungurene), cu var. *hacov* (în cronică lui Stoica de Haeg, DSB, vol. I, p. 101), *acóu*, *acóo* (o singură atestare, DSB, vol. I, p. 101), pl. *acoave/acovuri* (pl. *acoave* al lui *acóu* și der. *acovel*, DSB, vol. I, p. 101, sunt cuvinte-martor pentru proveniența termenului dintr-un sl. *acov!*), și *ac u* (în Banat, zona Faget-Lugoj), pl. *ac ie* (în DA: *acau*), având sensurile „măsură de capacitate pentru lichide (variind între 25 și 100 l), în special pentru rachiu și vin”, „vas de lemn, butoi” de diferite capacități, „măsură pentru untură” (DSB, vol. I, p. 100–101 și 90). Atât DA, cât și DSB îl tratează ca două cuvinte diferite: *acov* (*hacov*, *acóu*, *acóo*) și *ac u*, primul de origine sârbo-croată: *àkov/hákov*, al doilea de origine maghiară: *akó*. Pentru că aici avem de-a face cu un singur cuvânt care are mai multe variante dialectale (inclusiv *ac u*), împrumutat și de român, și de maghiară de la o populație slavă care pronunța pe *v* fie labiodental (și atunci avem în unele graiuri românești *acov*), fie bilabial (și atunci avem *acou* etc. în alte graiuri românești, iar în ungurește *akó*, cu un *ó* ce redă diftongul *ou* din maghiara veche și dialectală). Fenomenul acesta (în speță, tratamentul consoanei *v* din sl. *postav* în românește și ungurește) este descris de Király 1990, p. 203: *v* nebilabial părăsit în rom. *postav*, iar în magh. *posztó* (< **posztou* < *posztai* < v. sl. *postav*), sl. *v* > *u*, apoi *au* > *ou* și, mai departe, în maghiara modernă, *ou* > *ó*. Remarcăm însă că într-o variantă a baladei *Soarele și luna*, notată în 1896 în satul Midan, azi Brădișoruș, și comunicată de Sofronie M. Liuba și Aureliu Iana lui N. Densușianu ca răsput la „Chestionarul istoric” al acestuia, publicată abia în 1975 în ediția îngrijită de I. Oprișan, *Vechi cântece și tradiții populare românești*, apare forma cu *v* bilabial: *postau*, în versurile 14 și 55 (apud Horea Anca, *Texte folclorice din Greoni (Banat)*, în SLLFolc, IV, p. 306), similar cu *prav* (var. a lui *praf* din sl. *prach*), devenit *prau* în Banat.

Există în limba română și alte apelative de origine slavă în care *-ov* evoluează la *-ou*, apoi, uneori, la *-u*. Iată câteva dintre ele: **de iznó(u)**, **de/din iznóu**, expresii provenite din *iznoav*, *iznov* < sl. *iznova* (DA); **jid u** (Trans., DA) < ***jidou** < *jidov*; **jidouc** (DA s.v. *jidov*), **jâdouc** (Maram., ADFR, vol. I, p. 178) < *jidovc* (DA);

ponou s.n. (Ban.) „inunda ie”, dar folosit i ca epitet cu valoare de superlativ al termenului calificat, de care se leag prin prep. *de*: *ponou de c ldur* = *c ldur* foarte mare, var. a lui *ponov* (Ban. i Olt.) „p mânt cultivabil”, „recolt ” etc., cf. scr. *ponova* „înnoire” (DLR); **procóu** s.n. < *procóv*, var. a lui *pocróv* (panromânesc) „ es tur fin ”, „covor, scoar ”, din slavonul *pocrov* (DLR; cf. i numele unui schit *Procovu*, Jordan 1963, p. 530, i nfam *Procovanu*, DNFR, p. 380); **s m cou** (DI), var. a lui *s m cov* s.n. (Ban.) „ciocan folosit la topitorie” < scr. *samokov* (DLR); **scrânciou** (DI) < *scrânciov*, var. a lui *scrânciob* (dintr-un vechi slav, DLR).

Dezvolt ri asem n toare suport , desigur, i unele împrumuturi din maghiar , al c ror etimon se termin în *ó* (= rom. *ou*), încât putem avea în române te astfel de maghiarisme fie numai cu forma *-ou*: **cimóu** „leg tur , p pu ”, „mul ime de oameni, gloat ” < magh. *csomó* „idem” (DA), fie numai cu *-u*: **f g d u** „han” < magh. *fogadó* „idem” (DA), **s m d u** „contabil, casier”, „porcar” < magh. *számadó* „idem” (DLR), fie cu ambele forme: **ceac u**, **ceacóu** „chipiu de parad ” (DA) < magh. *csákó* „idem” (DEX), **sabóu**, **s b u** „croitor”, „cojocar” < magh. *szabó* (DLR; cf. nfam *Sab u*, *S b u*, *S bou*, DNFR), **samtart u**, **samtartóu** „contabil” < magh. *számtartó* (DLR), **ip u**, **ipóu** „pâine (mic , rotund) din f in de grâu” < magh. *cipó* (DLR).

În unele cazuri de cuvinte terminate în *-u*, limba român prezint omonime, de pild : **z bl u¹** s.n. „pânz (groas) de câl i sau din p r de capr ”, „p tur ” < bg. ; **z bl u²** s.m. „vl jgan”, „copilandru”, „câine mare (ciob nesc)” < magh. *zabáló* (DLR; cf. i nfam *Zabl u*, DNFR 493).

Exemplele produse mai sus demonstreaz c *-u* este o inova ie româneasc în tratamentul unui *-ou* slav sau maghiar, aproximativ cu func iile lui *-ov*, resp. *-ó*, care, în toponime, este corespondentul lui *-ov* (ba chiar, dup cum vom vedea mai jos, preluarea lui în transcrierea maghiar a unor nume topice de origine slav din române te i, evident, din alte limbi). Când nu recurg la *-ó* i variantele *-ov*, *-ow* [ou], notarii maghiari analizeaz numele localit ilor i le redau prin

compuse cu *-falva*, *-falu*, *-patak* etc. (*Cacova* CS etc.: *Kákofalva*; *Percosova* TM: *Berkeszfalv*; *Ilova* CS: *Illopatak* etc., Suci).

S ne reîntoarceam acum la felul în care se reg se te fenomenul respectiv în onomastica noastră , pe lâng cele expuse mai sus. De data aceasta ne interesează macrotoponimia, în special oiconimele, iar din antroponimie, numele de familie care indic originea local a purt torilor lor.

Toponime al c ror nume oficial se termin în -ov-:

Bra ov (Bra ou, Bra u, Bra eu i magh. **Brassó**), unul dintre vechile oiconime de notorietate, poate cel mai vechi, în care s-a p s trat suf. *-ov*, în ciuda formelor concurente în *-ou*, *-u*, *-eu*. Primele atest ri: *Brasu* 1271, *Braso* 1288, *Brasov* 1294 (Suciu, vol. I, p. 101). Pe lâng forma ungiureasc modern , a circulat i reflexul ei românesc, *Bra ou* (cf. Stoica 1984, p. 86, unde, câteva rânduri mai jos, apare i forma evoluat , *Bra u*; inconsecven ele grafice ale protopopului de Mehadia ne întâmpin i în *Cronica Banatului* (Stoica 1969): *Bra ov*, p. 141 i 190, *Bra ou*, p. 140, *Bra u*, p. 131 i 149). Folclorul ardelenesc abund în formele *Bra u/Bra eu* (de pild , în ADFR, prima form la p. 106, din Bucium-Sat AB, a doua la p. 85, din Sc ri oara AB, culeas de E. Petrovici). Dr ganu 1933, p. 568–569 consider f r nicio rezerv originea lui *Bra ov* dintr-un antroponim slav *Bra (a) + -ov* (cf. DNFR, p. 78: nfam *Bra cu* < *bg. Braško*; *Bra ov* < *bg. Brašov* < *Brašo*). O confirm i numele de familie române ti create de la acest oiconim, toate (cel pu in pe care le-am întâlnit noi) formate de la var. *Bra ov*, într-o zon în care *u* intervocalic nu se consonantizeaz . Statistica din 1992 (vezi DNFR, p. 329) prezint astfel de nume fie omonime cu toponimul (toponim în func ie antroponimic absolut): **Bra ov** – 623, **Brasov** (cu *-s*-pronun at ca în maghiar :) – 19, fie derivate: **Bra oveanu** – 3774, **Bra ovean** – 332, **Bra ovianu** – 74, **Bra ovanu** – 162, **Bra ovan** – 108, **Brasoveanu** – 30, **Brasovean** – 99, **Brasovanu** – 45. Corespondentele maghiare ale acestor nume de familie (**Brasso** – 21, **Brasai** – 40, **Brassai** – 315, **Brassay** – 17, **Bra ai** – 15) se raportează la varianta maghiar a oiconimului. În romanul lui C. Stere, *În preajma*

revolu iei, apare un personaj cu numele *Pavlu a Bra evan*, probabil o crea ie a autorului, c ci printre numele de familie basarabene formate de la numele ora ului de sub Tâmpa afl m doar pe *Bra ov* i *Bra oveanu* (Cosniceanu 35).

Cf. i **Brasso** TM la 1482, azi disp rut (DTB, vol. I, p. 122); **Br eu** HD (1733 *Brassó*, 1750 *Brasseu*, 1854 *Br u*, Suciul, vol. I, p. 101); un **Brassó** se mai g sea, poate se mai g se te i acum, în comitatul Hajdú; **Br u i** NT; i, similar ca forma ie, **Dra ov** AB, cu variantele istorice *Drasseu* 1309, *Drassow* 1332, *Dra u* (Suciul, vol. I, p. 209).

Cara ova (magh. **Krassova**) CS este invocat de Petrovici 1943, p. 239–240, pentru a- i sus ine afirma ia c forma româneasc a toponimelor slave din Ardeal a p strat mult mai bine aspectul vechi al acestora decât forma unguereasc , repro ându-i lui Kniezsa István c transcrie gre it toponimele române ti. De ex.: *C r u* în loc de *Cara ova*. A se vedea i **C r eu** SM (*Karasso* 1300, *Karssow* 1327, *Crasso* 1329, *Crassov* 1332 etc., Suciul, vol. I, p. 127), care duce tot la un etimon slav.

Lipovu DJ, **Lipovu de Sus** DJ, **Lip u** (magh. **Szamoslippó**) SM, **Lipova** (magh. **Lippa**) AR, **Lipova** BC; cf. i *Lipov* VS, *Lipoveni* SV, toate de cert provenien slav .

Toponime al c ror nume oficial se termin în -ou (< -ov):

Copoul Rediului IS i ntop **Copou** din ora ul Ia i nu au nimic de-a face cu *copou* „copoi”, ci cu *copou*, *cop u*, *copâu* „în l ime lat i întins ” (Porucic, p. 24). Cu privire la provenien a acestuia, Iordan 1963, p. 34–35 trimite la *kopa*, *kupa* „gr mad , mas , mul ime” din limbile slave. La Šmilauer 1970, p. 93, *kopa* figureaz cu cinci sensuri, dintre care al cincilea ne intereseaz aici: Hügel „deal, movil , colin , muncel” i Bergkogel „vîrf rotund de deal/munte”. Ca etimon pentru toponimul nostru e de presupus un derivat de la *kopa*: **kopov*.

Gârbou SJ, **Gârbou-Leorda** CJ (vezi i **Gârb u**, **Gârb u Dejului** CJ, **Gârbova**, **Gârbova de Jos**, ~ **de Sus** AB, reflexul maghiar al acestor oiconime ardelene ti fiind **Orbó**; **Gârbovu**, ~ **de Sus** GJ) au la baz , dup Petrovici 1943, p. 243, un sl. **vr bov(o)* (< sl. *vr ba*

„salcie”), contaminat cu un **Gr bov(o)*. *Gârb u Dejului* este atestat la 1315 în forma *Vrbou*, apoi *Wrbo* 1325, *Orbo* 1335, *Gorbo* 1733, *Garbou* 1750 (Suciu, vol. I, p. 264). Iar *Gârbova*: *Wrbow* 1291, *Orbou* 1309, *Orbo* 1506, *Gerbova* 1733, *Girbova* 1854 (Suciu, vol. I, p. 265).

Hordou (**Hord u** i magh. **Hordó** la Moldovan-Togan, p. 91, azi Co buc) BN, atestat la 1523 în forma *Hordo*, ulterior i *Ordo*, a fost explicat de Dr ganu 1928, p. 49–54 dintr-un apelativ maghiar *erd* < *erd -ovó* „custos silvarum”, devenit *ard u* în române te, care a dat mai multe toponime *Ardou*, în timp ce formele slov ce ti i rutene rezultate din acela i etimon unguresc i prezentând un *o* ini ial, nu un *a*, stau la baza toponimelor de tipul *Ordou*, *Hordou*. Prin urmare, oiconimele *Ardou*, *Ordou*, *Hordou* „nu sunt date de unguri, ci de slovaci (t u i), ruteni i români”. Pentru Petrovici 1960, p. 49, baza ar fi un npers *Hord* (< *Gord* < *sl. *g rd-* „mândru”) + suf. *-ov*. I. P tru (1980, p. 42–43 i 1974, p. 194), pledeaz pentru un nume cu tema *Hor-* + *-d-* (f r leg tur cu rom. *hor* , *a hori*, ci raportat la un bg. *Hóro*, *Hórjo*), dar Popescu-Sireteanu 1983, p. 283, este de p rere c tema *Hor-* e înrudit „cu *hor* , *hore*, dar i cu *hord* , *horde*”. S ne oprim îns aici, c ci într m într-o fund tur .

Ne întreb m dac antroponimele provenite de la oiconimul *Hordou*/*Hord u* ne pot ajuta cu ceva s elucid m etimologia acestuia, dac ele con in informa ii suficient de probante pentru o demonstra ie sau alta. Din datele recens mântului din 1992, ob inute de la Direc ia pentru eviden a persoanelor i administrarea bazelor de date din cadrul MAI, referitoare la numele de familie create de la vechiul nume al localit ii Co buc i care erau, desigur, în circula ie la 1776, când o patent imperial a instituit numele de familie propriu-zis în Imperiul Habsburgic, rezult urm toarele: *Hordou* (i variantele) în func ie antroponimic absolut are frecven a 94 (adic e purtat de 94 de indivizi), iar distribu ia pe jude e este: **Hordou** – 3: 2 MM, 1 SM; **Hordo** – 24: 1 CV, 20 MM, 3 SJ; **Hordó** – 3 MM; **Hord u** – 54: 42 MM, 12 SM; **Hordau** – 10: 7 MM, 1 SM, 1 SJ, 1 TM; derivate de la *Hordou* (i var., între care i **Hordov*): **Hordouan** (i var.) – 528, din care: **Hordean** – 9: 5 AR, 3 BV, 1 TM; **Hordoan** – 414: 2 AB, 1 AR, 1 AG, 18 B, 1 BH, 318 BN, 10 BV, 21 CJ, 3 GL, 3 HR, 24 MM,

5 SV, 5 TR, 2 VN; **Hordouan** – 97: 7 AR, 9 B, 49 BN, 31 CJ, 1 TR (remarc m c la 1691 localitatea este men ionat cu numele *Hordouani*, Suciul, vol. I); **Hordouanu** – 1 BC; **Horduan** – 6 BN; **Hurdueanu** – 1 VS; **Hordovan** (i var.) – 31, din care: **Hordovan** – 30: 9 BN, 1 CS, 7 CJ, 13 TM; **Hordovean** – 1 BN; **Hordoban** (i var.) – 97, din care: **Hordoban** – 31: 28 MM, 3 SM; **Hordban** – 1 MM; **Hurduban** – 65: 28 AB, 1 AR, 10 CS, 16 HD, 6 SB, 4 TM. Total nfram de la oiconimul *Hordou* (i var.): **750**.

Respectiva baz de date pe anul 1992 mai înregistreaz i nfram **Hord**, posibila tem a lui *Hordou*, de 103 ori: 96 AR, 2 BH, 3 CV, 2 TM, precum i derivate de la acesta: *Hordea* – 36 (25 HD), *Hordei* – 60 (40 TL), *Hordesc(u)* – 16 HD, *Hordencu* – 6 CT, *Hordienco/Hordienko* – 4 BV, *Hordila* – 14, *Hordil* – 585 (231 VS, 210 IS) .a. Cf. i nfram *H rd u*, *Hîrdo* (Romtel. CJ 133 i 134), care îns pot proveni i de la apelativul *hârd u* (< magh. *hordó*).

În 1984, când, la cel de-al VII-lea Simpozion Na ional de Onomastic de la Cluj, am prezentat comunicarea *Numele lui Eminescu*, ne-am referit la toponimul *Poiana lui Hordugan* din hotarul satului C line ti, men ionat de D. Vatamaniuc ca argument pentru emigrarea Iminovicilor din Ardeal în Bucovina, *Hordugan* provenind de la *Hordou* (D nil 1987, p. 156). Am acceptat atunci aceast etimologie, care, de altfel, este plauzibil . Numai c , ulterior, la Gon a, p. 129, apoi în TTRM, vol. I, 1, p. 556, am dat, în hotarul m n stirilor Neam , Agapia i Secul, de toponimul i oronimul *Hurduga*, care-l explic cel mai bine pe *Hordugan*, totuna cu *Hurdugan*, nfram cu frecven a 34 (2 BC, 1 BH, 3 CT, 19 IS, 1 TM, 8 VS) în 1992.

Analizând statistica de mai sus, la prima vedere numele satului lui G. Co buc ar fi la baz un npers *Hord* + sl. *-ov* (conservat în cele 128 de nfram *Hordovan*, *Hordoban*, cu variantele lor), evoluat la *Hordou/Hord u*, form care a generat i cele mai multe nfram: 622 (94 + 528). E de presupus c toate numele de familie de la *Hordou/Hord u*/**Hordov* au existat la data intr rii în vigoare a decretului imperial din 1776, ajungând, gra ie lui, pân în zilele noastre. S-ar putea obiecta c *-v-* din *Hordovan* nu este etimologic, ci reprezint o „fals regresie”: consonantizarea lui *-u-* din *Hordouan*. Acest fenomen

îns nu este caracteristic graiurilor din centrul Transilvaniei (nici celor din Cri ana ori din sud-estul Transilvaniei, vezi *Tratat*, p. 294, 363).

Jibou (la Moldovan-Togan, p. 99: **Jib u** i magh. **Zsibó**) SJ figura la 1388 între „villae olachales” (Pascu 1979, p. 458). Pentru tem , cf. *jib*, - adj. „bine dezvoltat, tare, puternic, zdrav n, mare”, adv. „mult, foarte mult”, „repede”, „poate din ung. *Zsib* «comediant»” (DA). N. Dr ganu respinge această etimologie i propune sl. *živ* „vivus”, cu *v* > *b*, ca în *puhab* din *puhav* < sl. *puhav* (DR, IX, p. 209; dup DEX, din scr. *buhav*). Din sl. *živ* avem ntop *Jivul* în Vâlcea (Iordan 1963, p. 517; baza *Jiv-* îns e foarte frecvent în antroponimie, vezi ¹Tel. TM, p. 225–226). Abordând etimologia oiconimelor *Jiblea Nou* , ~ *Veche*, tot din Vâlcea, componente ale ora ului C lim ne ti, P tru 1980, p. 71 consider c este vorba de un antroponim care presupune existen a unui *Jib(e)a* sau *Jibu*, „care nu îmi sunt cunoscute” (vezi îns *jib*, - (*supra*) i nfm *Jibu*, Romtel. SV, p. 54). TTRT, s.v. accept ca etimon, dup Kniezsa i Kiss, un ntop magh. *Zsibó* < npers *Zsibót* < germ. *Seibot*. Credem c originea slav a ntop *Jibou/Jib u* este mai plauzibil : *jib* + *-ov*. Cf. i: nfm *Jiboan*, DNFR 267; ntop *Jibu*, *ibou*, *ipou*, TTRT s.v.

Z nou CS, c tun montan (60 de locuitori, pe internet) al comunei Sichevi a. Tema *Zan-* este veche în onomastica româneasc : DOR 83, sub *Ioan IV B*; 84, sub *Ioan VI C*; 175, sub *Zinovie 3–5*; P tru 1980, p. 24, la suf. *-n-*, exemplific i cu bg. *Zano*, iar în 1984, p. 85, nota 53 invoc ntop *Zana* AG la 1520, „de provenien antroponimic ”; în NPLR, p. 418 figureaz un *Zanea*, c tun apar in tor de comuna Galata IS, acela i cu *Zanea/Zania/Zanca* etc. din TTRM, vol. I, 2, p. 1340–1341; vezi i *Z ne ti* NT; în DNFR, p. 494, 496: nfm *Zan* , *Zanc* (i sprn la Bara TM), *Z nescu* (se întâlne te i la Timi oara, ¹Tel. TM, p. 407, i la Anina CS, Romtel. CS, p. 181); nfm *Zanov* la Ia i i Chi in u (pe internet).

Toponime al c ror nume oficial se termin în - u, -eu (< -ov):

Despre sufixul onomastic *- u*, lingvi tii s-au pronun at frecvent. Nu vom lua în discu ie, de pild , lista toponimelor i antroponimelor din P tru , 2005 p. 184–186. Re inem îns afirma iile lui Bolocan

1990, p. 47–48: „Probleme mai dificile se ridică la hidronimele care conțin sufixul -u, un sufix cu valori diverse și cu origine diferită. Sunt aproape 100 de hidronime în -u, acoperite integral de 300 de oiconime. O parte din numele de sate în -u au și forma în -ov (*Cricu/Cricov*). S-ar putea ca în cazul lor să avem de a face cu transformarea, pe teren românesc, a sufixului slav -ov în -u, fiind prezent un raport de apartenență. [...] O temă slavă par să aveau: [...] *Jirnu, Otsu, Sadu, Socolu, Tazlu, Vrbilă* etc., altele provenind din maghiară sau dintr-un cuvânt de origine maghiară, ca *Cergu*, de pildă, care poate fi format și de la apelativul *cergu*”. Exemplele pe care le producem în continuare confirmă ipoteza originii slave a oiconimelor în -u sau -eu:

Bârgu (magh. *Kissikárló*) MM; oronimul **Munții Bârgului** și mai multe oiconime compuse de tipul **Prundu Bârgului** (magh. **Borgo-Prund**) BN. Drăganu 1928, p. 144, pornind de la năpers *Borgovan*, pe care-l consideră mai vechi decât *Bârguan*, ambele derivate de la *Bârgu*, și în care „se recunoaște clar sufixul topic slav -ov”, propune un etimon slav pentru toponimul respectiv: „...”, care sugerează ideea de strajă, de apărare, în cazul de față, a unei trecători în munți; radicalul acesta nu figurează între temele din „manualul” lui Vl. Șmilauer (1970). Pentru 1980, p. 98 și 39–40, operează cu două teme antroponimice care ar putea să-l explice pe *Bârgu/Borgó: Bâr-, Bor-*, prima ilustrată și cu năpers *Bârğa* din DOR, dar nu avansează această ipoteză (cf. la bătănieii din Voivodina: *bârgové e* „dosul genunchiului”, ALDB 222). Important este altceva aici: faptul că un mare lingvist ca N. Drăganu este convins că antroponime de tipul *Borgovan* (am văzut mai sus și *Hordovan*) sunt derivate de la toponime cu baze slave la care s-a atașat sufixul -ov (evoluat azi la -u). E interesant atunci să analizăm și numele de familie create de la *Bârgu*, a căror apariție este în DFNFR:

Oiconime în funcție antroponimică (nfam) absolut: **Bargu** – 18 (10 în Mold.; 2 în Trans.); **Brgu** – 57 (38 în Mold.; 8 în Criș., 2 Maram., 6 Trans.); **Brgu** 13 (5 în Mold.; 4 în Trans.); **Birgu** – 11 (7 în Mold.; 1 în Criș.); **Bîrgu** – 358 (281 în Mold.; 5 în Criș., 3 în Maram., 35 în Trans.); **Bîrgu** – 417 (342 în Mold.; 25 în Trans.);

Burgo – 6 (5 în Maram., 1 în Trans.). *Total: 880 (683 în Mold.; 97 în Cri ., Maram., Trans.)*. Derivate: **Bargan** – 368 (286 în Mold.; 30 în Trans.); **Bargaoanu** – 201 (155 în Mold.; 4 în Trans.); **Bargauan** – 11 (2 în Mold.; 2 în Maram.); **Barguanu** – 30 (21 în Mold.; 1 în Trans.); **B rgan** – 95 (52 în Mold.; 12 în Trans.); **B rg oan** – 5 (4 în Mold.; 1 în Trans.); **B rg oana** – 6 (1 în Mold.; 5 în Trans.); **B rg oanu** – 488 (354 în Mold.; 56 în Trans.); **B rg oan** – 35 (22 în Mold.; 5 în Maram.); **B rg oanu** – 71 (48 în Mold.); **B rg una** – 10 (9 în Mold.); **B rgoanu** – 9 în Mold.; **Birg oan** – 9 (3 în Mold.); **Birg oan** – 15 în Mold.; **Birgan** – 35 (3 în Mold.; 5 în Maram., 13 în Trans.); **Birg oan** – 88 (84 în Mold.); **Birg oan** – 1180 (1080 în Mold.; 3 în Maram., 33 în Trans.); **Birg oan** – 115 (87 în Mold.; 11 în Trans.); **Birg oan** – 62 (58 în Mold.; 2 în Maram., 1 în Trans.); **Birg oan** – 59 în Mold. *Total de la teme f r -ov-: 2 882 (2 341 în Mold.; 184 în Maram., Trans.)*; (**Bargovan** – 9 (6 în Mold.; 2 în Maram.); **Bargovanu** – 5 (1 în Mold.); **B rgovan** – 8 (7 în Mold.); **B rgovanu** – 5 în Mold.); **Birgoveanu** – 7 B; **Birgovan** – 163 (124 în Mold.; 2 în Cri ., 14 în Maram.); **Birgovanu** – 77 (70 în Mold.; 5 în Trans.); **Birgoveanu** – 13 (11 în Mold.); **Borgovan** – 757 (100 în Mold.; 7 în Cri ., 580 în Trans., 11 în Maram.). *Total de la teme cu -ov-: 1 044 (487 în Mold.; 621 în Cri ., Maram., Trans.)*. *Total general: 4 806 (3 511 în Mold.; 902 în Cri ., Maram., Trans.; 393 în restul rii)*.

De la asemenea nume care indic originea local a oamenilor s-au creat în Moldova mai multe oiconime, dintre care unul a d inuit pân azi: Bârg uani NT. Altele au disp rut, dar le putem cita gra ie TTRM vol. I, 1, p. 86–87: **Bargaonii**, **Barg oanii**, **B rgoanii**, **B rg enii**, **B rg ienii**, **B rg oanii**, **B rg uanii**, **B rgeenii**, **B rgheenii**, **B rghienii**, **B rghioanii**, **B rgoanii**, **Bârgaeni**, **Bârg ienii**, **Bârg oanii**, **Bârg uanii**, **Bârgheenii**, **Bârgheoanii**, **Bergeieny**, **Bergheoany**, **Bergowani**, **Birg oanii**, **Borogowani**. Atest ri din rile vecine: nfam **B rgan**, **B rg nu** , **Borga**, **Borganu**, **Borgov neanu** (Rep. Moldova, Cosniceanu 1993, p. 32 i 35); nfam **Borgói** (Ungaria, Tel. Csongrád 62). Cf.

Be eneu CV, **Be in u** AB (magh. **Beseny**), **Be ineu** (magh. **Búzásbeseny**) MS au la baz sl. *bešen* „peceneg” + *-ov* (cf. i

Be enova TM). Etimonul direct ar putea fi un npers de la *bešen*. Cf. i nfam **Bessenyei** – 63 în Cri ., Maram. i Trans.; **Be inar** – 74 în Cri . i Trans., DFNFR.

Cerg u Mare, ~ **Mic** (magh. **Nagycserged**, **Kis-**) AB, la care apeleaz în treac t Sextil Pu cariu (DR, V, p. 406) pentru a exemplifica „prefacerea lui *v* slav postton în *u*” ca „în multele numiri topice în *-ou* i *-u*, *-eu*”: „*Cerg u* (dar Cergovean), *Bra eu* (dar Bra ovean) etc.”. Cf. nfam *Cerga*, *Cerg* , DNFR 110.

Cord u (magh. **Kardó**) BH, prima atestare la 1273 sub forma *Terra Kordu*, apoi *Kordo* 1291–1294, *villa Cordo* 1332, *Carda* 1333, *Cardo* 1334, *Kardó* 1692, 1828, 1851 etc. Un radical *Cord-* + *-ov* (cf. bg. *Kordov* la II ev, p. 222) este explica ia cea mai plauzibil , prin compara ie cu numele de mai sus, pentru etimologia acestui oiconim. În române te avem nume de persoan de la o tem *Cord-*: *Corda* nb, *Cordea*, *Corda* , *Cordeiu*, *Cordi* , *Cordil* (DOR 249), dar care, dup P tru 1980, p. 41, n-au leg tur cu *coard* (ca în DOR), ci cu *Cora* nb (DOR, p. 248; ad ug m i pe *Coru*, DOR, p. 119, sub *Nicolae*) + *-d-*. Situa ia numelor de familie cu tema *Cord-* (nederivate) la recens mântul din 1992 prezint urm toarea frecven i distribu ie teritorial : **Cord** – 75 (7 în Cri ., 29 în Trans.); **Corda** – 140 (82 în Cri ., 34 în Trans.); **Corde** – 80 (65 în Cri ., 2 în Maram., 10 în Trans.); **Cordea** – 1071 (114 în Cri ., 81 în Maram., 708 în Trans.); **Cordo** – 7 NT; **Cordu** – 1 DB. *Total: 1 374 (1 132 în Cri ., Maram., Trans., 242 în restul rii)*. Cf. i sprn *Cord u* la Belin TM i oiconimele *Cordeni* VS, *Corde ti* GJ. Nu putem exclude totu i posibilitatea provenien ei temei *Cord-* de la *coard* ² „spad ”, care, dup DA, este magh. *kard* „idem”, venit la unguri de la alani ori de la slavi, de la care îl au i aromânii (*coard*) i albanezii (*korde*), tot slav fiind cuvântul la noi în documentele slave din sec. XV; DEX opteaz pentru etimologia maghiar , iar DER, p. 218 îl consider slav: *kor da*.

S vedem în continuare cum ar ta în 1992 frecven a numelor de familie derivate de la *Cord u* /**Cordou*/**Cordov*:

Cordan (i var.) – 52, din care **Cordan** – 24 (1 B, 22 BV, 1 SB; cf. i DNFR 146, dar e posibil s provin i de la *Cordeni* VS);

Cord uan – 7 (1 AR, 6 BH); **Cordoan** – 21 (20 BH, 1 CJ). *Total în Cri . i Trans.: 51. Cordovan* (i var.) – 382, din care **Cordovan** – 359 (343: 276 în Cri ., 2 în Maram., 65 în Trans.); **Cordovean** – 7 MS; **Cord van** – 16 BH. *Total în Cri ., Maram., Trans.: 366. Cordoban* (i var.) – 143, din care **Cordoban** – 2 CJ; **Corduban** – 102 (1 în Cri ., 12 în Trans.); **Curduban** – 39 (1 în Trans.). *Total în Cri ., Trans.: 16. Total general: 577, din care 433 în Cri ., Maram., Trans., 144 în restul rii.*

Statistica aceasta ne ajut s elimin m definitiv explicarea nfram *Cordovan* prin *cordovan* „piele fin pentru înc l minte de lux i obiecte de piele” (DNFR, p. 147, dar i Bogrea, în DR, IV₂, p. 859, vorbind despre suf. *-man*, accept această etimologie curent în epoc). De asemenea, invocarea lui *Cordoban* i *Corduban* (P tru 2005, p. 77, resp. 79), ca argumente pentru demonstrarea existen ei sufixelor *-ob-* i *-ub-* în onomastica noastr , nu mai este acceptabil (I. P tru însu i, la p. 77, vorbe te de „îndoielnicul sufix [...] *-ub-*”, dar afirm i c „nu e u or de explicat provenien a sufixului *-ob-*”, care n-are „sprijin în lexicul comun” i este „slab reprezentat în limbile slave”), fiindc cele dou nume nu sunt diferite ca structur i origine, ci sunt variante ale lui *Cordovan*, pentru care înc în 1984, discutând despre numele lui Eminescu, am propus etimonul *Cord u* (D nil 1987, p. 256), confirmat ast zi de frecven a 382 a nfram **Cordovan**, **Cordovean**, **Cord van**, din care 292 se afl în Cri ana.

Vechiul **Cos u** (magh. **Kaszó**), ap i sat din cnezatul *Kaszov* pe la 1405, cu atest ri de la 1387 (*Kozo*, *Kozzo*, *Kazzov*, *Koze*) < npers sârbesc *Kosa* < v.bg. *kosa* „coma”, „Haar” + suf. top. sl. *-ov* (Dr ganu 1933, p. 390).

In u MM, SJ, **Ineu** AR, BH, HG, *Fund tura* CJ (fost **In u**, **Ineu**), **Chi ineu-Cri** AR (primele atest ri: 1202–1203 **Jeneu**, 1333 **Ienev**, 1335 **Jenov**, Suciu, vol. I, p. 144), **Ianova** TM (1333 **Jenev**, 1334 **Jeno**, **Hyeno**, 1370 **Jene**, 1428–1429 **Jenew**, 1690 **Jenovo**, 1723 **Jenova**, 1783 i 1828 **Janova**, Suciu, vol. I, p. 301), cu reflexul maghiar ezitant **Jen** , **Inó**, **Ûn** . Dr ganu 1928, ad ugând la p. 11 i oronimul **Ineul/Inoul** din Mun ii Rodnei BN, le d pe toate, la p. 11–12, ca sigure de origine slav : *jun* „tân r”, „nou” (pentru oiconime)

și „junc, taur tânăr” (pentru oronim, cf. *Vârful Juncu*, DNFR, p. 270) + -ov (menționăm că *junc* devine în pers.: sprn *Juncu* la Belin TM, nfm *Junc, Juncu, Junc, Juncan*; pt. *Juncu*, cf. și bg. *Žunko*, DNFR, p. 270). Tema slavă figurează la Šmilauer 1970, p. 86. Că nfm derivat de la *In u/Ineu*, cf. **Inovan** < *inouán* < *in uán* (Loon și 1984 (II), p. 136), iar nu bg. *Inov* + -an (DNFR, p. 257); un *Inov* însuși ar putea fi etimonul lui *In u/Ineu*. Nfm *Inovan* este un cuvânt-martor al provenienței ei lui *In u* din *Inov*.

Mac u (magh. **Makó**) CJ și Csongrád (Ungaria) < sl. *Makov*. Cf. *Macova* (cuvânt-martor), p. dure, în muntos și localitate în Bucovina, distr. Storjine (Drăganu 1928, p. 102–103). Cf. și *Makovo* în Republica Macedonia și nfm **Mac u**, bg. *Macov* (DNFR, p. 286).

Vi eu de Jos, ~ de Mijloc, ~ de Sus (**Vi u**, magh. **Visó** la Moldovan-Togan, p. 199) < pers. *Vi a*, nfm în Ardeal, < sl. *Vi eslav*) + -ov (Drăganu 1933, p. 390). DNFR, p. 486 trimite, pentru nfm *Vi a*, la bg. *Viša*. Nfm **Vi ovan/Vi evan** (DNFR, p. 486) îl conservă pe *v* din forma originală a toponimului: **Vi ov/*Vi ev* (ultimul prezent în onomastica bulgară, DNFR, p. 486). Cf. și oiconimul *Vi ea* CJ (*Vi a* la Moldovan-Togan, p. 198).

Relația dintre toponimele și antroponimele terminate în -u, -eu, -ou (< sl. -ov) este mult mai complexă. Dacă la baza oiconimelor de acest fel stau de cele mai multe ori antroponime, întâlnim în onomastica noastră și antroponime de aceeași factură, fie provenind din toponime identice sau similare (evoluția lui -ov petrecându-se nu pe terenul toponimiei, ci pe cel al antroponimiei): **Bascov** AG face nfm **Basc u, Basc u**, preponderente în Ardeal, DNFR (cf. și nfm **Bascoveanu, Bascoveanu**, multe în Ardeal, **Bascianu**, preponderent în Munt. și Dobr.); **Bacov** DJ face nfm **Bac u, Bac u**, preponderente în Munt. și Dobr. (cf. și nfm **Bacoveanu, Bacianu**, multe în sudul țării); **Bucov** AG, PH (cf. și *Bucova* CS) face nfm **Buc u** – 98, din care 82 în Muntenia (cf. și *Buceanu*, dar acesta ar putea proveni și de la *Bucea* CJ); **Banov** TR face nfm **Banov** (DNFR 47: bg. *Banov*) – 6, **Banu** – 39, toate în Munt. și Dobr. (Sursa: DNFR); **Duru**, schit în Munții Ceahlăului NT, face nfm **Duru** (cf. bg. *Durov*, DNFR, p. 186), fie neavând coresponden-

dent toponimic: nfmam **Bab u** – 446, **Babeu** – 345, **Babou** – 8, **Babov** – 6 (DFNFR) sau (prin sondaj, din DFNFR): **Danc u**, **Dnc u** < bg. *Dankov*; **Da c u** < bg. *Daškov*; **D d l u** < bg. *Dadalov*; **D nd r u** < bg. *Dandarov*; **D r u** < bg. *Darov*; **Dub u** < bg. *Dubov* (cf. i *Dubova* MH); **Dubreu** < bg. *Dubrov*; **Popou** < bg. *Popov* (cf. i *Popu eanu* < *Popou eanu*, ambele în DFNFR, < *Popou* < *Popou ii*, variante ale lui *Pop u ii*, sat înglobat în ora ul Boto ani; cf. i *Pop u ii*, sat înglobat în ora ul Roman NT, TTRM, vol. I, 2, p. 926); **Saig u** < bg. *Sajgov*; **Salc u** < bg. *Salkov*; **Sasc u** < *Sascu* (< *sas* + sl. *-ko*) + sl. *-ov*; **r u** < bg. *Tsarov* etc.

2.2. *v > b > m* (*-ov > -ob > -ub > -um*). Am *v* zut deja mai sus transformarea, în unele nume de familie, a lui *v* în *b*, favorizat de labialitatea acestor două consoane: **Hordovan** > **Hordoban** > **Horduban**; **Cordovan** > **Cordoban** > **Corduban/Curduban**. Labialitatea provoacă în continuare schimbarea lui *b* în *m*: **Curduban** > **Curduman** (Bogrea 1971, p. 317). Fenomen vechi (*Tibiscus* > *Timi*), se întâlnește și în lexicul comun: b n. *b grîn* (< scr. *bágréna*, *bágregem*) „salcâm” > *m grîn* (DRB, p. 82).

2.3. *v > f* (*-ov > -of*; *-ev > -ef*). Este un fenomen frecvent de afonizare a sonorei (vezi *supra*, D nil 1992): **jidoave** > **jidoafc**, (DA); **ponóv** (Ban. i Olt.) „teren cultivabil” > **ponóf**; ***zev** „zeu” > **zef** (la Stoica 1984, p. 104). și în onomastic: **Iov** > **Iof** (DOR, p. 87); bg. **Jov o** > rom. **Iofcea**, bg. **Jovko** > rom. **Iofcu** (DNFR, p. 258); gr. **Eu** > **Ev-** (prin slav) > rom. **Ef-**: **Efstati**, **Efstrati**, **Eftimie** etc.

2.4. *v > g* (*-ov > -og*). Extrem de rar în onomastic: ***Topolov** (pentru care, cf. *Topolov* TM, *Topoloveni* AG) > **Topolog** TL i **Topologul**, hidronim AG (Jordan 1963, p. 480), bg. **Gerišov** > nfmam rom. **Geri teog** (DNFR, p. 220).

3. Numai strângând la un loc rezultatele cercetărilor mai vechi și mai recente cu privire la proveniența sufixului *-u/-eu/-ou/-uu* (pe care noi îl considerăm o inovație a limbii noastre în procesul de asimilare a sl. *-ov-*), prezent în multe apelative, toponime și antroponime românești, aducând noi date probatoare, îndeosebi nume de familie (purtătoare de informație istorică) tezaurizate cu prilejul recensământului populației din 1992, considerăm că am pus într-o nouă lu-

min importan a împrumuturilor slave în compara ie cu cele maghiare de pe tot teritoriul dacoromânei. O analiz din perspectiva noastr a tuturor numelor comune i proprii române ti, mai ales dup ce se va publica întregul tezaur toponimic pe regiuni al României, iar Academia va prelua de la MAI tezaurul nostru antroponimic, cu frecven a i distribu ia lui teritorial , stocat în urma cel pu in a ultimelor recens minte, punându-se la dispozi ia cercet torilor din insitu iile ei, va constitui f r îndoial o contribu ie însemnat la mai buna în e-legere a istoriei limbii i poporului român.

BIBLIOGRAFIE

- ADFR = *Antologie dialectalo-folcloric a României*. Edi ie critic i prefa de Constantin Otobâcu, vol. I-II, Bucure ti, Editura Minerva, 1983.
- ALDB = Ioan Viorel Boldureanu, Simion D nil , Cornel Ungureanu, *Antologia literaturii dialectale b n ene. „Gura satului” la Radio Timi oara 20 de ani. Contemporanii*, Timi oara, Editura de Vest, 2010.
- AnL = „Anuar de lingvistic i istorie literar ”, Ia i, I, 1950 i urm.
- Bogrea 1971 = Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1971.
- Bolocan 1990 = Gh. Bolocan, *Probleme ale standardiz rii hidronimelor*, în LR XXXIX, 1990, nr. 1, p. 45–49.
- CADE = *Dic ionarul enciclopedic ilustrat „Cartea Româneasc ”*. Partea I: *Dic ionarul limbii române din trecut i de ast zi*, de I.-Aurel Candrea, ... Bucure ti, Editura Cartea Româneasc , [1931].
- CL = „Cercet ri de lingvistic ”. Cluj I, 1956 i urm.
- Cosniceanu 1993 = M. Cosniceanu, *Dic ionar de prenume i nume de familie purtate de moldoveni (Îndreptar antroponimic)*, edi ia a doua, rev zut i completat , Chi in u, 1993.
- DA = Academia Român , *Dic ionarul limbii române*, Bucure ti, 1913–1948.
- D nil 1987 = Simion D nil , *Numele lui Eminescu*, în SO, IV, 1987, p. 151–167.
- D nil 1992 = Simion D nil , *Sonoriz ri i afoniz ri consonantice în onomastica româneasc* , în AnL, XXXIII, 1992, p. 189–196.
- DER = Al. Cior nescu, *Dic ionarul etimologic al limbii române*, Bucure ti, Editura Saeculum I. O., 2001.
- DEX = *Dic ionarul explicativ al limbii române*, Bucure ti, Editura Academiei R.S.R., 1975.
- DFNFR = *Dic ionar de frecven a numelor de familie din România*, vol. I. A–B. Redactor responsabil: Teodor Oanc , Craiova, Editura Universitaria, 2003.

- DI = *Dic ionar invers*, Bucure ti, Editura Academiei R.P.R., 1957.
- DLR = Academia Român , *Dic ionarul limbii române*, serie nou , Bucure ti, Editura Academiei R.P.R./R.S.R., 1965 i urm.
- DNFR = Iorgu Iordan, *Dic ionar al numelor de familie române ti*, Bucure ti, Editura tiin ific i Enciclopedic , 1983.
- DOR = N. A. Constantinescu, *Dic ionar onomastic românesc*, [Bucure ti], Editura Academiei R.P.R., 1963.
- DR = „Dacoromania”. Buletinul Muzeului Limbii Române, Cluj – Sibiu, I–XI, 1921–1948.
- Dr ganu 1928 = Nicolae Dr ganu, *Toponimie i istorie*, Cluj, Institutul de Arte Grafice Ardealul, 1928.
- Dr ganu 1933 = Nicolae Dr ganu, *Românii în veacurile IX–XIV pe baza toponimiei i a onomasticeii*, Bucure ti, Monitorul Oficial i Imprimeriile Statului, 1933.
- DRB = tefan P tru , *Dic ionar regional de cuvinte în grai. Zona Banat*, Lugoj, Editura Dacia Europa Nova, 2002.
- DSB = *Dic ionarul subdialectului b n ean*, vol. I, 1985; vol. II, 1986; redactate de Sergiu Drincu; vol. III, 1987; vol. IV, 1988: redactate de Maria Purdela Sitaru, Timi oara, Tipografia Universit ii in Timi oara.
- DTB = Vasile Fr il , Viorica Goicu, Rodica Sufle el, *Dic ionarul toponimic al Banatului*, I. A–B, 1984; II. C; III. D–E; IV. F–G, 1986, V. H–L, 1987; VI, M–N, 1989; VII. O, 1994, Timi oara, Tipografia Universit ii din Timi oara, 2002.
- DTRM = *Dic ionarul toponimic al României. Muntenia*, vol. I. A–B, Bucure ti, Editura Academiei Române, 2005 i urm.
- DTRO = *Dic ionarul toponimic al României. Oltenia*, Craiova, vol. 1. A–B, Craiova, Editura Universitaria, 1993.
- Fr il 1993 = Vasile Fr il , *Contribu ii lingvistice*, Timi oara, Editura de Vest, 1993.
- Gon a = Alexandru I. Gon a, *Documente privind istoria României, A. Moldova. Veacurile XIV–XVII (1384–1625). Indicele numelor de locuri*, Bucure ti, Editura Academiei Române, 1990.
- Il ev = Stefan Il ev, *Re nik na li nite i familni imena u b lgarite*, Sofia, Izdatelstvo na B lgarskata Akademija na Naukite, 1969.
- Ind. loc.* = Ion Iordan, Petre Gâ tescu, D. I. Oancea, *Indicatorul localit ilor din România*, Bucure ti, Editura Academiei R.S.R., 1974.
- Ioni 1972 = Vasile Ioni , *Glosar toponimic. Cara -Severin*, Re i a, Casa Corpului Didactic a jud. Cara -Severin, 1972.
- Ioni 1982 = Vasile Ioni , *Nume de locuri din Banat*, Timi oara, Editura Facla, 1982.
- Iordan 1963 = Iorgu Iordan, *Toponimie româneasc* , [Bucure ti,] Editura Academiei R.P.R., 1963.
- Király 1990 = Király Francisc, *Contacte lingvistice*, Timi oara, Editura Facla, 1990.
- Lo on i 1984 = Dumitru Lo on i, *Nume de familie provenite de la nume de localit i (I)*, în CL, XXIX, 1984, nr. 1, p. 48–55; (II), în CL, XXIX, nr. 2, p. 136–143.

- LR = „Limba român ”, Bucure ti I, 1952 i urm.
- Moldovan-Togan = Silvestru Moldovan, Nicolae Togan, *Dic ionarul numirilor de localit i cu popora iune român din Transilvania, Banat, Cri ana i Maramur*, edi ia a II-a, Sibiu, Editurii Asocia iunii, 1919.
- NALR – Banat. Date = *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Banat. Date despre localit i i informatori*, Bucure ti, Editura Academiei R.S.R., 1980.
- NPLR = *Nomenclatura po tal a localit ilor din România*, Bucure ti, 1925.
- Pascu 1979 = tefan Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.
- P tru 1974 = I. P tru, *Studii de limba român i slavistic*, Cluj-Napoca Editura Dacia, 1974.
- P tru 1980 = Ioan P tru, *Onomastic româneasc*, Bucure ti, Editura tiin ific i Enciclopedic, 1980.
- P tru 1984 = I. P tru, *Nume de persoane i nume de locuri române ti*, Bucure ti, Editura tiin ific i Enciclopedic, 1984.
- P tru 2005 = Ioan P tru, *Studii de onomastic româneasc*. Edi ie îngrijit, postfa i indice de Eugen Pavel, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2005.
- Petrovici 1936 = Emil Petrovici, *Toponimice slave din Valea Alm jului (Banat)*, în DR, VIII, 1936, p. 175–180.
- Petrovici 1943 = Emil Petrovici, *Daco-slava*, în DR, X₂, 1943, p. 233–277.
- Petrovici 1954 = Emil Petrovici, *O particularitate a fonetismului maghiar oglindit în elementele maghiare ale limbii românem*, în „Studii i cercet ri tiin ifice” (Cluj), V, nr. 3–4, p. 439–465.
- Petrovici 1960 = Emil Petrovici, *Toponimice prezentând h provenit din g*, în RS, IV, 1960, p. 41–63.
- Popescu-Sireteanu 2005 = Ion Popescu-Sireteanu, *Termeni p store ti în limba român*, vol. I, Ia i, Princeps Edit, 2005.
- Porucic = T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din limba român*, Chi in u, 1931.
- RB = „Rena terea b n ean ”, Timi oara, I, 1989 i urm.
- Romtel. CS = Romtelecom, *Cartea de telefon. Pagini Albe. Cara -Severin. 2004–2005*.
- Romtel. CJ = Romtelecom, *Cartea de telefon. Pagini albe. Cluj. 2005–2006*.
- Romtel. SV = Romtelecom, *Cartea de telefon. Pagini albe. Suceava. 2007–2008*.
- RS = „Romanoslavica” I, 1958 i urm.
- SLLFolc = „Studii de limb , literatur i folclor” (Re i a), IV, 1978.
- Šmilauer 1970 = Vladimir Šmilauer, *P řru ka slovanské toponomastiky/Handbuch der slawischen Toponomastik*, Praha, Academia, 1970.
- SO = *Studii de onomastic*, vol. I–V, Cluj-Napoca, 1976–1990.
- Stoica 1969 = Nicolae Stoica de Ha eg, *Cronica Banatului*. Studiu i edi ie de Damaschin Mioc, Bucure ti, Editura Academiei R.S.R., 1969.

- Stoica 1984 = Nicolae Stoica de Ha eg, *Scrieri*. Edi ie întocmit de Damaschin Mioc i Costin Fene an, Timi oara, Editura Facla, 1984.
- Suciu = Coriolan Suciu, *Dic ionar istoric al localit ilor din Transilvania*, vol. I–II, Bucure ti, Editura Academiei R.P.R., 1968.
- Tratat* = Valeriu Rusu (coord.), *Tratat de dialectologie româneasc*, Craiova Editura Scrisul românesc, Craiova, 1984.
- ¹Tel. TM = *Lista abona ilor la serviciul telefonic din municipiul Timi oara i jude ul Timi*, Timi oara, 1982.
- Tel. Csongrád = *Csongrád megye. Telefonkönyv*, Invitel MTT, 2004.
- Todoran 1998 = Romulus Todoran, *Contribu ii la studiul limbii române*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1998.
- TTRM = Drago Moldovanu (coord.), *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I. *Repertoriul istoric al unit ilor administrativ-teritoriale 1772–1988*. Partea 1. A. *Unit i simple (Localit i i mo ii) A–O*. Partea 2-a A. *Unit i simple (Localit i i mo ii) P–30 Decembrie*, B. *Unit i complexe*, Bucure ti, Editura Academiei Române, 1991, 1992.
- TTRT = *Tezaurul toponimic al României. Transilvania. Jude ul S laj*, Bucure ti, Editura Academiei Române, 2006.
- Ungureanu = Ion M. Ungureanu, *Elemente toponimice din Mehedin i*, Drobeta-Turnu Severin, Centrul Jude ean al Crea iei Populare Mehedin i, 2000.

ENTWICKLUNG DES SLAWISCHEN -OV IN EINIGEN RUMÄNISCHEN DIALEKTEN UND SEINE AUSWIRKUNG IN DER ONOMASTIK (Zusammenfassung)

In Anlehnung an ältere Diskussionen über das Bestehen eines bilabialen Reibelautes *v* in der Sprache einiger slawischer Bevölkerungen, mit denen die Rumänen im Laufe der Geschichte in Berührung kamen, analysiert der Verfasser die Einwirkung des slawischen Suffixes *-ov* (und seiner Erweiterungen zu serbokroat. *-ov c*, *-ovac*; *-ovka* oder altukrain. *-ovtsi*), wobei er dessen Entwicklung zu *-ou* in einigen slawischen Sprachen und zur neuen rumänischen Form *-u* hervorhebt. Der Autor behauptet aufgrund einer umfangreichen Dokumentation, dass das rum. Suffix *-u* (vor allem in Siebenbürgen) nicht bloß das ung. Suffix *-ó* fortsetzt (das selbst häufig vom Slawischen herrührt), sondern auch das slaw. *-ov*, was auf dialektaler Ebene auf dem gesamten Gebiet Rumäniens geschah.

Eine gewichtige Begründung für diese Annahme liefert die Erforschung der Personennamen (etwa in der Frequenz und territorialen Verteilung von Familiennamen), nach dem Material der Direktion für Personenerfassung und Datenverwaltung im Rumänischen Innenministerium. Daraus geht hervor, dass viele

Familiennamen Hinweise auf die Herkunftsregion ihrer Träger enthalten. So bewahren einige Namen das Suffix *-ov* aus dem alten Orts- bzw. Gebietsnamen, das heute als *-u* fortgeführt wird, etwa die Familiennamen *Bârgovan*, *Cordovan*, *Hordovan*, als Fortführung der Ortsbezeichnungen *Bârgu* (Kreis Bistrița-Năsăud), *Cordu* (Kreis Bihor) bzw. *Hordu/Hordou* (Kreis Bistrița-Năsăud) u.a. (Von 359 Rumänen, die bei der Volkszählung von 1992 den Namen ***Cordovan*** trugen, lebten 276 im Gebiet Crișana). Die Neubewertung der Herkunft vieler Personen- und Ortsnamen nach diesen Überlegungen kann zu einem besseren Verständnis der rumänischen Sprachgeschichte und der Geschichte des rumänischen Volkes führen.

CUVINTE-CHEIE: *etimologii onomastice, fricativ bilabial, influen maghiar, influen slav, inova ie lexical româneasc, reconsiderare, sufixele -ov i - u.*

KEYWORDS: *onomastic etymologies, fricative bilabial consonant, Hungarian influence, Slavic influence, Romanian lexical innovation, reconsideration, suffixes -ov and - u.*

307045 Belin, nr. 736 jud. Timi